

Welkom in de Liudgerkerk te Oldehove ¹

Er is veel te vertellen over de plek en het landschap waar u zich nu bevindt maar in dit verhaal gaan we het hebben over een wel heel bijzondere vondst tijdens de renovatie van deze kerk in 1970: de laatste rustplaats van de Weense gravin Margaretha von Cobenzl.

Om uit te leggen hoe zij hier terecht is gekomen gaan we kijken naar een beruchte jonker die in dit gebied geboren is: Johan Willem Ripperda.

Johan Willem Ripperda werd op 7 maart 1682 geboren in Oldehove op de Jensemaborg als zoon van baron Ludolf Ripperda tot Rinsum, een bekende legeraanvoerder en vooraanstaand edelman in Groningen. Zijn zoon Johan bezorgde, na een zwendel met geleend geld om stemmen te kopen, Johan Willem Friso het stadhouderschap van Groningen en als dank daarvoor werd hij Gronings afgevaardigde in de Staten-Generaal. Voorwaarde was dat hij zich moest laten bekeren tot het protestantisme en het katholieke geloof loslaten. Ripperda was heel ambitieus en dit was voor hem dus geen probleem.

Spanje:

De schulden die Johan had gemaakt met het kopen van stemmen voor dat stadhouderschap werden voor hem echter wél een probleem waar hij niet vanaf kon komen omdat hij niets kon aflossen. Hij moest een andere uitweg verzinnen: de Spaanse Successieoorlogen waren ten einde gekomen, Spanje was geen vijand meer en men had behoefte aan een Nederlandse ambassadeur in Madrid. Johan bemachtigde deze positie in 1715 en hij maakte indruk aan het hof van de Spaanse koning Filips V.

Verdrag van Wenen:

De positie van Nederlands ambassadeur was Ripperda al snel weer kwijt, maar het Spaanse hof bood vele mogelijkheden. Corruptie en conservatisme aan dit hof zorgden voor ongekende kansen voor brutale avonturiers.

Als ambassadeur van Spanje werd Ripperda in 1725 naar Wenen gestuurd voor een belangrijke diplomatieke missie.

Hij had zich ondertussen ook weer bekeerd tot het katholicisme. De missie betrof een overeenkomst tussen de Spaanse en Oostenrijkse Habsburgers om samen te werken tegen Frankrijk, Pruisen en Groot-Brittannië. Als dank voor het slagen van deze missie werd Ripperda door Filips V benoemd tot hertog en premier en moest dus terug naar Spanje.

Nederlands Hervormde kerk, "Liudgerkerk" in Oldehove

Interieur v/d Liudgerkerk / foto "Nazaten de Vries"

Uit de gratie:

Nadat bleek dat het verdrag van Wenen niet zo uitwerkte als gepland raakte Ripperda in 1726 uit de gratie bij het Spaanse hof. Helemaal toen bleek dat hij beloftes had gemaakt die hij niet mocht maken en grote sommen geld achterover had gedrukt. Hij vluchtte naar de Britse ambassade in Madrid waar hij probeerde het vertrouwen van de Britse ambassadeur te winnen door Spaanse staatsgeheimen te onthullen. Het mocht echter niet baten: de ambassadeur kon hem niet beschermen en hij werd gearresteerd en opgesloten in een kasteel in de Spaanse stad Segovia.

Laatste jaren:

Het lukte Ripperda om in 1728 via Portugal te ontsnappen en hij keerde terug naar de Republiek. Hij vertrok echter al weer snel, deze keer naar Marokko waar hij als legeraanvoerder van de legers van sultan Abdallah probeerde zijn fortuin te maken.

Sommige verhalen vertellen dat hij zich in Marokko heeft laten bekeren tot de Islam. Na het mislukken van diverse plannen (o.a. koning van Corsica worden) stierf

Johan Willem Ripperda op 17 oktober 1737 in Tétouan in Marokko als berooid katholiek man, waar hij ook begraven ligt.

De zoon en zijn grote liefde:

Johan Willem Ripperda is twee keer getrouwd geweest. Zijn eerste vrouw, Aleida van Schellingwoude schonk hem een zoon: Ludolf Luidt Ripperda, tevens Luis, baron de Ripperdá (Groningen november 1707- 22 oktober 1739)

Ludolf kreeg de functie van ambassadeur in Wenen nadat zijn vader premier van Spanje werd en terugging naar Madrid. En zo kwam het dat Ludolf kennis maakte met Margaretha, een gravin uit een zeer welgestelde invloedrijke familie in Wenen.

De familie von Cobenzl verkeerde in de hoogste kringen van het Weense hof. Margaretha was weduwe en werd verliefd op de 18 jarige Ludolf die 9 jaar jonger was.

De Jensemaborg en het wapen van Ripperda

¹ **Uitgave :** Werkgroep Gastvrij Middag-Humsterland / **Samensteller** F.F. Leutscher / met medewerking van Karin Kroes, als commissielid namens de Stichting Oude Groninger kerken van de Nederlands Hervormde kerk te Oldehoeve. **Geraadpleegde literatuur :** Wikipedia / **Beeldmateriaal:** Beeldband Groninger Archieven.

Na hun huwelijk in 1726 keerden ze terug naar het Groninger land om zich te vestigen op de Englumborg (die stond ooit tussen Oldehove en Saaksum).

Daarnaast hadden ze nog een woning in Den Haag.
Het huwelijk heeft helaas niet lang mogen duren want 11 dagen na de bevalling van hun eerste zoon stierf Margaretha aan de toen veelvuldig voorkomende kraamvrouwenkoorts op 24 mei 1730

De overlevering vertelt echter ook dat Margaretha in Den Haag was omdat in het noorden de pokken heersten. Ironisch genoeg zou ze juist in Den Haag aan pokken zijn overleden. Margaretha werd in deze kerk bijgezet in de grafkelder van Jensema in een loden kist die in een houten kist is gelegd. Het geheel is geplaatst in een grote zandstenen tombe.

De Sarcofaag, zoals aangetroffen in 1970

Restauratie 1970:

240 jaren verstreken en men ging de kerk restaureren. De vloer met zandstenen tegels die u in de huidige kerk ziet ligt geheel op 1 niveau maar dat is niet altijd zo geweest. Er heeft (zie foto) een opstapje in gezeten.
Tijdens de restauratie is de verhoogde vloer verwijderd en tot ieders verbazing kwamen er twee grafkelders tevoorschijn: de grafkelders van Fritum en Jensema.
De kelder van Fritum bevatte een oude vergane reiskoffer en is op dit moment niet te zien maar in de kelder van Jensema vond men de zandstenen tombe van de gravin.
Zandsteen komt niet in Nederland voor dus men wist direct dat dit een bijzondere vondst was!

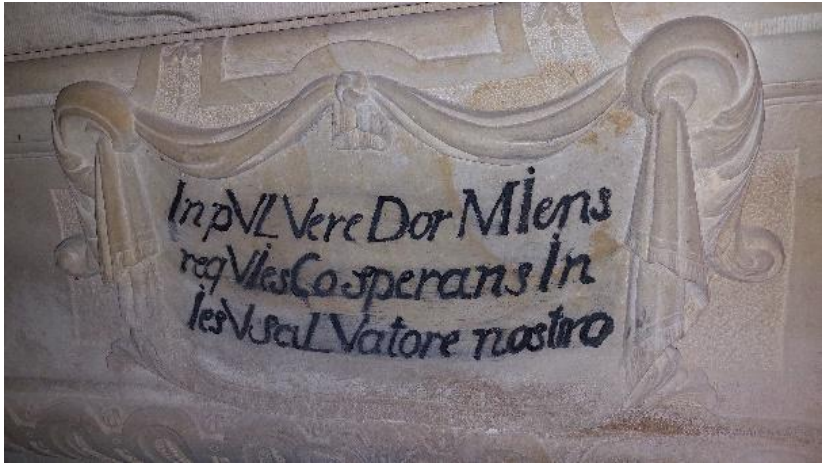
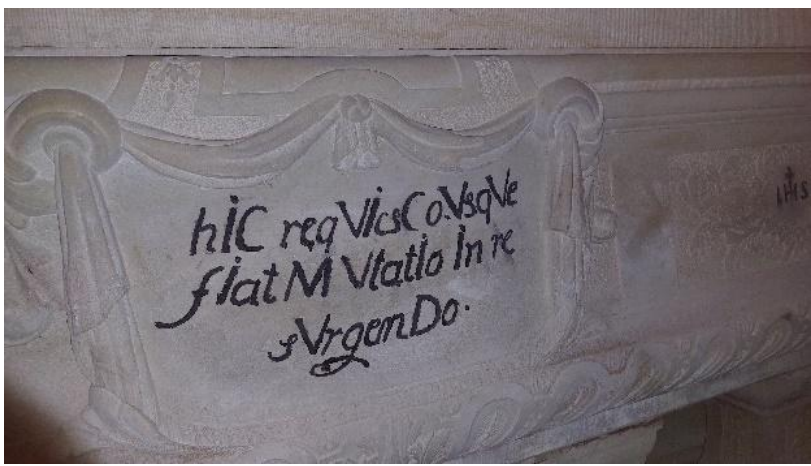
Boven bij de luiken ligt een grote steen met Fritum erop maar dat is een vergissing geweest. Dat moet Jensema zijn.

De sarcofaag in de tegenwoordige tijd

De situatie in de kelder was zeer zorgwekkend.
Zo waren de koperen zegels van de tombe verbroken en de sluitstenen verschoven.
Om de tombe vond men totaal vergane oude houten lijkkasten en geraamtes.

Op de tombe staat het familiewapen en op de zijkanten staan teksten in het Latijn.
De vergrote letters kan je ook lezen als Romeinse cijfers: zgn.chronogrammen geven bijvoorbeeld een boodschap mee in teksten, foto's, illustraties enz.
De cijfers bij elkaar opgeteld geven het sterfjaar van de gravin aan: 1730.

Op het graf staat:

- Links: IHS Iesu Hominum Salvator : Jesus mensenredder
InpVLVere DorMIens reqVlesCo sperans In IesV salVatore nostro
INPULVERE DORMIENS REQUIESCO SPERANS IN JESU SALVATORE NOSTRO
In het stof slapende rust ik uitziende naar Jesus onze verlosser.
- Rechts: IHS
HIC reqVlesCo VsqVe fiat MVtatio In resVrgenDo
HIC REQUIESCO USQUE FIAT MUTATIO IN RESURGENDO
Hier rust ik totdat de verandering geschiedt in de wederopstanding.

Linkerkant:

I I I I I	=	5
V V V V V		25
L L		100
C		100
D		500
M		<u>1000</u>
	+	
Totaal:		1730

Rechterkant:

I I I I I	=	5
V V V V V		25
C C		200
D		500
M		<u>1000</u>
	+	
Totaal:		1730